

Handläggare
Christina Malmqvist
Telefon: 08-508 36 222**Till**
Äldrenämnden
den 24 september 2019

Remiss av Regional överenskommelse om samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård i Stockholms län

Svar på remiss från Kommunstyrelsen, Dnr KS 2019/1039

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen

Margareta Östrand
Tf. förvaltningschef

Raili Karlsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Storsthlm styrelse beslutade den 13 juni 2019 att rekommendera kommunerna att anta *Regional överenskommelse om samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård i Stockholms län*.

Överenskommelsen är en övergripande, vägledande ramöverenskommelse som utgår från en gemensam målbild. Efter förhandling mellan Storsthlm och representanter för kommunerna i Stockholms län och Region Stockholm har förslag till en långsiktig överenskommelse tagits fram för utskrivningsprocessen. Syfte och målskrivningar ska fungera som ett stöd för berörda aktörer i den praktiska tillämpningen. När betalningsansvaret har inträtt ska kommunen lämna ersättning för vård av utskrivningsklara patienter för samtliga efterföljande kalenderdagar. Det anpassade digitala systemet behövs för att skapa förutsättningar att följa upp statistiken på ett likvärdigt sätt samt att kvalitetssäkra fakturor gällande kommunernas betalningsansvar. Äldreförvaltningen stöder förslaget om en genomsnittsmoell när det gäller kommunens betalningsansvar. När det gäller antalet fristdagar på sikt så anser äldreförvaltningen att den gemensamma uppföljningen och utvecklingen av rutiner och arbetssätt är av stor vikt för att lyckas med färre antal fristdagar. Ett nytt anpassat digitalt stöd för

utskrivningsprocessen som även ska fungera för psykiatrin anser äldreförvaltningen är viktigt att prioritera.

Äldreförvaltningen föreslår att kommunstyrelsen antar *Regional överenskommelse om samverkan vid utskrivning från slutenvård i Stockholms län*.

Bakgrund

Den 1 januari 2018 trädde lagen (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutenvård i kraft. Samtidigt upphävdes lagen (1990:1404) om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård. Storsthms styrelse beslutade den 13 juni 2019 att rekommendera kommunerna att anta *Regional överenskommelse om samverkan vid utskrivning från slutenvård i Stockholms län*. Efter förhandling mellan Storsthlm och representanter för kommunerna i Stockholms län och Region Stockholm har förslag till en långsiktig överenskommelse tagits fram för utskrivningsprocessen. Denna överenskommelse gäller för somatisk slutenvård inklusive en övergångsregel för utskrivning från psykiatrisk slutenvård. Överenskommelsen ska träda i kraft den 1 januari 2020. Förhandlingen har framförallt avsett val av betalningsmodell och antalet frist dagar fram tills att kommunens betalningsansvar inträder.

Ärendet

Syfte och gemensam målsättning

Lagen om samverkan vid utskrivning från slutenvård och sjukvård syftar till att främja en god vård och en socialtjänst av god kvalitet för enskilda som efter utskrivning från slutenvård behöver insatser från socialtjänsten, den kommunalt finansierade hälso- och sjukvården eller den regionfinansierade öppna vården. I detta syfte ska lagen särskilt främja att en patient med behov av insatser skrivs ut från den slutna vården så snart som möjligt efter det att den behandlande läkaren bedömt att patienten är utskrivningsklar. Överenskommelsen är en övergripande, vägledande ramöverenskommelse som utgår från en gemensam målbild. Syfte och målskrivningar ska fungera som ett stöd för berörda aktörer i den praktiska tillämpningen. Parterna är överens om följande övergripande målformuleringar:

- Ingen ska behöva vara kvar på sjukhus när hen inte behöver det.
- Den som behöver ska få sjukhusvård så länge hen behöver det.
- Region och kommun samordnar insatser på alla nivåer med den enskilde i fokus.

Kommunernas övervägande i valet av betalningsmodell

I valet av betalningsmodell har kommunernas motiv varit att patienten ska vara i fokus. Likaså att kommunernas kostnader beaktas, både enskilt och sammantaget. Vidare måste betalningsmodellen vara enkel att administrera, följas upp och den måste upplevas som rättvis av alla parter. Betalningsmodellen behöver också skapa rätt incitament i utskrivningsprocessen så att målen i överenskommelsen kan uppnås. I förhandlingen inför en långsiktig överenskommelse har kommunerna fört fram olika förutsättningar som viktiga att beakta:

- Inom kommunerna och Region Stockholm finns ett stort antal utförare som berörs av dessa rutiner och arbetssätt och det finns många olika organisationer och kulturer som gör samverkan mer komplex.
- Parterna har en större utmaning i utskrivningsprocessen jämfört med övriga riket eftersom ansvaret för hemsjukvården inte har övergått till kommunerna.
- I arbetet med utskrivningsprocessen ser kommunerna att det finns behov av utvecklade samverkansformer på alla nivåer.
- Det saknas information om psykiatrin till följd av att det inte finns något fungerande digitalt informationssystem.

Fristdagar för utskrivningsklara vid somatisk slutenvård

Parterna är överens om att en genomsnittlig betalningsmodell är mest lämplig för att uppnå de uppsatta målen. De genomsnittliga antalet dagar räknas utifrån samtliga patienter som skrivits ut inklusive de patienter som kunnat skrivas ut redan dag noll.

Meddelande om utskrivningsklar ska lämnas senast kl. 12.00.

Parterna är överens om att på längre sikt bör färre antal fristdagar gälla. De genomsnittliga fristdagarna inklusive dag noll ska därför vara 2,0 fram till och med utgången av oktober år 2020. Från och med november år 2020 ska länsgenomsnittet i oktober år 2020 utgöra ny nivå för genomsnittliga fristdagar. Detta förutsatt att genomsnittet i oktober inte är högre än 2,0. Från och med november år 2021 ska de genomsnittliga fristdagarna vara 1,3. När det gäller patienter som kunnat skrivas ut redan dag noll ingår de i genomsnittet i överenskommelsen. Detta måste särskilt framhållas eftersom Sveriges Kommuner och Regioner i sin statistik exkluderat dag noll i sin statistik över genomsnitt i riket.

När betalningsansvaret har inträtt ska kommunen lämna ersättning för vård av utskrivningsklara patienter för samtliga efterföljande kalenderdagar. Parterna är överens om att ersättningen som kommunerna kan komma att betala för såväl utskrivningsklara vid somatisk slutenvård som psykiatrisk slutenvård ska följa

Socialstyrelsens rekommenderade belopp. År 2019 är detta belopp 7 800 kronor per dygn. För Stockholms stad ska genomsnittliga dagar beräknas och betalningsansvar fastställas per stadsdelsnämnd och inte för kommunen som helhet.

Fristdagar för psykiatrisk slutenvård

Parterna är överens om att under en period den 1 januari 2020 till den 1 juli 2021 eller fram till dess att ett IT-stöd för informationsöverföring finns tillgängligt för psykiatrins aktörer gäller särskilda övergångsbestämmelser avseende betalningsansvar för utskrivningsklara patienter från psykiatrisk slutenvård. När IT-systemet är infört sker automatiskt en övergång till samma regelverk som för somatisk slutenvård.

Kriterier för betalningsansvar

För att en kommun ska ha ett betalningsansvar krävs att:

- Slutenvården har underrättat kommunen om att patienten har skrivits in samt underrättat berörda enheter i kommunen om att patienten är utskrivningsklar.
- Patienten fått en fast vårdkontakt tilldelad av öppenvården (förutsatt att patienten har behov av en kontinuerlig kontakt med öppenvården efter utskrivning).
- Den fasta vårdkontakten, i de fall en samordnad individuell planering ska genomföras, kallat till SIP senast tre dagar efter att underrättelse om att patienten är utskrivningsklar har lämnats.

Informationssystem/IT-stöd

Region Stockholm tillhandahåller idag ett informationssystem/IT-stöd för utskrivning enbart från somatisk slutenvård. Region Stockholm åtar sig att tillhandahålla ett välfungerande system anpassat även för utskrivning från psykiatrisk slutenvård. Region Stockholm verkar också för att snarast möjliggöra en säker digital kommunikation inklusive videokommunikation.

Övervägningar kring lagens betalningsmodell

Kommunerna och Region Stockholm ser att lagens betalningsmodell ger fel incitament och att en genomsnittsmo-
dell är bättre.

Lagens betalningsmodell riskerar medföra stort fokus på själva faktureringen för enskilda utskrivningsklara patienter. Det finns också en risk för prioritering av utskrivningsklara som överskrider tre dagar istället för att minska tiden för alla utskrivningsklara. Därutöver finns en risk att verksamheterna ser det som att de har tre dagar på sig. Detta skulle resultera i en sämre utskrivningsprocess för den enskilde och färre frigjorda vårdplatser än vid en

genomsnittsmo­dell. Lagens be­talningsmo­dell in­ne­bär des­sutom högre sam­man­tagna kos­tnader för kom­mu­nerna jämfört med en ge­nomsnittsmo­dell.

Gemensamma och enskilda åtaganden

Partnerna har ge­mensamt tagit fram en bi­laga till öve­renskommelsen som be­skriver ge­mensamma åtaganden samt res­pektive parts en­skilda åtaganden för att ga­rantera en trygg och sä­ker hemgång för den en­skilde in­di­vi­den. Bi­la­gan be­nämns ”*Utskrivningsprocessens ge­mensamma och en­skilda åtaganden*” och in­nehåller följande åtaganden:

- Ledning av arbetet med im­ple­men­te­ringen av­seende ut­skrivningsprocessen
- Ge­mensamma och en­skilda åtaganden
 - Åtaganden om värdegrund och ter­mi­nol­o­gi i det ge­mensamma ar­be­tet
 - Åtaganden om sam­ver­kansmo­dell gäl­l­ande ge­mensamt länsö­ver­gripande ut­veck­lingsar­be­te för ut­skrivningsprocessen
 - Åtaganden kring ut­veck­lingen av in­for­ma­tionssys­tem/IT-stöd
 - Åtaganden mellan parterna i den lo­kala sam­verkan
 - Åtaganden om stöd i det lo­kala sa­mar­be­tet mellan kom­mun och re­gion­fi­nansierad öppen­vård och slutenvård
 - Åtagande om in­for­ma­tion av­seende för­bät­trad till­gän­g­lighet
 - Åtaganden kring sta­tis­tik
 - Åtaganden kring fak­tu­re­rings­ru­tiner och fak­tu­ra­han­te­ring

Samverkansorganisation

Parterna har ut­sett en styr­grupp för länsö­ver­gripande stra­te­gisk och ope­ra­tiv ledning i ut­skrivningsprocessen med re­pre­sen­tanter från lä­nets kom­mu­ner, Re­gion Stock­holm och Storsthlm. Den ge­mensamma po­li­tiska ledningsgruppen för sam­verkan inom vård och omsorg, kallad Vård i Sam­verkan, VIS ut­gör i sin tur po­li­tisk styr­grupp. Storsthlm och Re­gion Stock­holm till­handahåller pro­cess­ledare res­pektive pro­jekt­ledare samt kom­mu­ni­ka­to­rer i ar­be­tet. Styrgruppen har också ut­sett spe­ci­fi­ka ar­bets­grupper för de o­li­ka ut­veck­lingsområdena.

Ekonomiska konsekvenser för kommunerna

Det finns idag inte un­der­lag nog att fullt ut be­dö­ma de fak­ti­ska kos­tnaderna som öve­renskommelsen kom­mer att med­föra för kom­mu­nerna. Ge­nomsnittet va­rierar från månad till månad. Det

finns tillförlitlig statistik för perioden december år 2018 till och med mars år 2019 för utskrivningsklara patienter från somatisk slutenvård. Med utgång från antalet genomsnittliga utskrivningsklara dagar för den perioden bedöms kommunernas sammantagna kostnader per år för överenskommelsen inledningsvis vara omkring 30 miljoner kronor.

Denna beräkning utgår från att samtliga utskrivningsklara patienter är faktureringsbara, men det finns inget antagande om hur stor andel som faktiskt är faktureringsbara. Om de genomsnittliga utskrivningsklara dagarna i kommunerna inte minskar riskerar kostnaderna öka kraftigt när fristdagarna sänks. Det finns idag ingen statistik över utskrivningsklara dagar för psykiatrisk slutenvård. Det är stor variation i genomsnittligt antal utskrivningsklara dagar mellan kommunerna. Flertalet förväntas inte komma att ha något betalningsansvar. Under perioden december år 2018 till och med mars år 2019 är det mellan sex till tolv kommuner per månad som ligger över i snitt 2,0 dagar. Det framgår i bilagan

Utskrivningsprocessens gemensamma och enskilda åtaganden att Region Stockholm från och med november år 2019 ska tillhandahålla månatlig statistik per kommun, och för Stockholms stads del även per stadsdelsförvaltning, över utskrivningsklara dagar samt dagar med betalningsansvar, som kommunerna själva ska kunna bearbeta.

Gemensamma utvecklingsområden

Parterna är överens om fem viktiga utvecklingsområden:

- Implementering och kvalitetssäkring av utskrivningsprocessen
- Informationssystem och videokommunikation
- Uppföljning av utskrivningsprocessens olika delar
- Förebyggande av undvikbara inskrivningar och återinskrivningar
- Framtidens sammanhållna och samordnade hälsa, vård och omsorg

Avsteg från samverkan samt tvister om betalningsansvar och ersättningsbelopp

Vid parts/parternas eventuella avsteg från åtaganden i överenskommelsen eller riktlinjerna, tvister därom eller tvister om tolkning av överenskommelse eller riktlinjer ska följande tvistetrappa tillämpas:

- Avsteg från åtagande ska om möjligt lösas av parterna på lokal nivå. Såvida dessa inte är av en sådan principiell karaktär att det kan antas påverka andra parter.
- Avsteg från åtagandet rapporteras till för kommunernas del Storsthlm och för Region Stockholms del Hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Storsthlm och Hälso- och

sjukvårdsförvaltningen följer upp och bedömer gemensamt inkommande rapporter och återkopplar förslag till lösning med berörda parter. Vid behov lyfts frågan till den av VIS utsedda styrgruppen.

- Ytterst hanteras avsteg från åtagande till den politiska ledningsgruppen VIS som har tolkningsföreträdare kring överenskommelse och riktlinjer.

Twister om betalningsansvar och ersättningsbelopp

Eventuella tvister mellan parterna avseende betalningsansvar och ersättningsbelopp ska i första hand lösas av närmaste chefer inom berörda verksamheter inom Region Stockholm och kommunerna. I andra hand prövas frågan av Hälso- och sjukvårdsdirektör eller Regiondirektör och motsvarande chefsnivåer i kommunen i enlighet med dess delegationsordning. Kan tvisten ej lösas ska den hänskjutas till svensk allmän domstol för avgörande med tillämpning av svensk rätt.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen. De fackliga organisationerna har behandlat ärendet i förvaltningsgruppen den 18 september 2019. Kommunstyrelsens pensionärsråd har behandlat ärendet den 17 september 2019 och socialnämndens, äldrenämndens och överförmyndarnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor den 19 september 2019.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Äldreförvaltningen vill påtala vikten av att skapa goda relationer och tillit till varandra inom kommunens och regionens verksamheter för att främja samverkan. Förutsättningar för fungerande samverkan är att det finns en övergripande gemensam modell för kommunen och regionen med struktur för samverkan, utveckling och uppföljning. De vårdssamverkansforum som finns lokalt i stadsdelarna idag tillsammans med regionen är ett värdefullt arbetssätt som behöver fortsatt samordning med stöd från både kommun och region. Dessa vårdssamverkansforum skapar möjligheter till gemensam uppföljning och utveckling när det gäller överenskommelsen och samverkansrutiner.

Vårdssamverkansforumen ger även möjlighet att följa upp och skapa rutiner för att förhindra onödiga inskrivningar på sjukhus.

Följsamheten till bilagan *”Utskrivningsprocessens gemensamma och enskilda åtaganden”* är av stor betydelse och skapar möjligheter för en fungerande framtida samverkan.

Ett nytt anpassat digitalt stöd för utskrivningsprocessen som även ska fungera för psykiatri anser äldreförvaltningen är viktigt att prioritera. Det anpassade digitala systemet behövs för att skapa förutsättningar att följa upp statistiken på ett likvärdigt sätt samt att kvalitetssäkra fakturor gällande kommunernas betalningsansvar.

Det framgår i bilagan att Region Stockholm från och med november år 2019 ska tillhandahålla månatlig statistik per kommun, och för Stockholms stads del även per stadsdelsförvaltning, vilket äldreförvaltningen bedömer positivt.

Äldreförvaltningen stöder förslaget om en genomsnittsmo­dell när det gäller kommunens betalningsansvar. När det gäller antalet fristdagar på sikt så anser äldreförvaltningen att den gemensamma uppföljning, utveckling av rutiner och arbetssätt är av stor vikt för att lyckas med färre antal fristdagar.

Stockholms stads Tryggt mottagande i hemmet kan vara aktuellt för den enskilde i samband med utskrivning från slutenvården. Här ser äldreförvaltningen att Primärvårds rehab, hemsjukvården och Tryggt mottagande i hemmet i samverkan även kan utveckla arbetet med förebyggande insatser för att den enskilde inte ska bli återinskriven på sjukhus.

Äldreförvaltningen föreslår att kommunstyrelsen antar *Regional överenskommelse om samverkan vid utskrivning från slutenvård och sjukvård i Stockholms län*.

Bilaga

1. Rekommendation Regional överenskommelse om samverkan vid utskrivning från slutenvård och sjukvård i Stockholms län
2. Bilaga 1: Utskrivningsprocessens gemensamma och enskilda åtaganden